

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Michał Laskowski (przewodniczący)

SSN Jarosław Matras (sprawozdawca)

SSN Waldemar Płóciennik

w sprawie **K.M.** skazanego z art. 286 § 1 k.k. i in.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej
na posiedzeniu, w trybie art. 535 § 5 k.p.k., w dniu 14 kwietnia 2026 r.,
kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie
z dnia 2 października 2025 r., sygn. akt VII Ka 541/25,
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Częstochowie
z dnia 13 marca 2025 r., sygn. akt XI K 1099/23,

**I. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego
rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Częstochowie;**

II. zarządza zwrócenie oskarżonemu uiszczonej opłaty od kasacji.

Jarosław Matras

\Michał Laskowski

Waldemar Płóciennik

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 13 marca 2025 r. wydanym w sprawie o sygn. akt XI K 1099/23
Sąd Rejonowy w Częstochowie uznał oskarżonego K.M. za winnego dwóch

występków wyczerpujących dyspozycję art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. oraz art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. za których popełnienie wymierzył mu kary odpowiednio: 8 miesięcy pozbawienia wolności i karę grzywny w wysokości 200 stawek dziennych po 10 zł każda stawka oraz 6 miesięcy pozbawienia wolności i grzywnę w wysokości 150 stawek dziennych po 10 zł każda stawka. Na podstawie art. 85 § 1 k.k. i 86 § 1 i 2 k.k. wymierzone oskarżonemu kary pozbawienia wolności oraz grzywny sąd I instancji połączył i wymierzył oskarżonemu karę łączną 10 miesięcy pozbawienia wolności i 250 stawek dziennych grzywny ustalając, iż wysokość jednej stawki dziennej grzywny wynosi 10 zł. Na mocy art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 k.k. wykonanie orzeczonej wobec oskarżonego kary łącznej pozbawienia wolności zostało warunkowo zawieszane na okres próby wynoszący 2 lata. Na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzeczono wobec oskarżonego obowiązek naprawienia w całości szkody wyrządzonej przestępstwem, opisanym w punkcie I poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa kwoty 67.734, 73 zł. Rozstrzygnięto w wyroku również o kosztach postępowania.

Po rozpoznaniu apelacji wniesionych przez prokuratora oraz obrońcę oskarżonego, Sąd Okręgowy w Częstochowie wyrokiem z dnia 2 października 2025 r. wydanym w sprawie VII Ka 541/25 utrzymał w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Częstochowie.

Kasację od tego wyroku wniósł obrońca skazanego, który zaskarżając wyrok w całości zarzucił mu:

„ 1. *Rażące naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:*

- *Art. 439 § 1 pkt 2 kpk - polegające na niewłaściwym obsadzeniu Sądu Okręgowego w Częstochowie poprzez udział w składzie orzekającym sądu odwoławczego sędziego Sądu Okręgowego w Częstochowie X.Y.*”

Podnosząc ten zarzut, obrońca skazanego wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania. W odpowiedziach na kasację obrońcy skazanego Zastępca Prokuratora Rejonowego Prokuratury Rejonowej Częstochowa - Południe w Częstochowie wniósł o oddalenie

kasacji jako oczywiście bezzasadnej zaś pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna, zważywszy na trafne wskazanie na zaistnienie w postępowaniu odwoławczym uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Nie ma przy tym żadnego normatywnego znaczenia, że skarżący w toku postępowania odwoławczego nie składał wniosku o wyłączenie sędziego X.Y. (por. np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22), aczkolwiek okoliczność tę trzeba zaakcentować i postrzegać ją negatywnie w kontekście lojalności procesowej. Odnosząc się zaś do zarzutu kasacji trzeba wskazać, że chociaż skarżący przywołuje uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. BSA I-4110-1/20 oraz z dnia 2 czerwca 2022 r. I KZP 2/22, to wskazuje li tylko na okoliczności związane z objęciem przez sędziego X.Y. stanowiska sędziego Sądu Okręgowego w Częstochowie na podstawie uchwały nr [...] /2019 z dnia [...] 2019 r. Krajowej Rady Sądownictwa (dalej jako KRS), której kształt został określony przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3). Tymczasem, zgodnie z pkt 2 uchwały trzech połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I 4110-1/20, OSNK 2020, z. 2 poz. 7), którą jest związany Sąd Najwyższy (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r. I KZ 29/21, OSNK 2021, z. 10, poz. 41, uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, OSNK 2022, z. 6, poz. 22): *"Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności"*. Brak wskazania

przez skarżącego okoliczności dodatkowych, a zatem tych nie związanych z samym faktem otrzymania powołania w wadliwym konstytucyjnie trybie, nie zwalnia Sądu Najwyższego od zbadania wszystkich okoliczności, które mogłyby mieć znaczenie w kwestii zagwarantowania stronie prawa do sądu niezawisłego i bezstronnego. Podkreślić jeszcze należy, że konkluzja uchwały z dnia 23 stycznia 2020 r. była wynikiem rozważań czynionych także na gruncie Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (EKPC) w kontekście konwencyjnego standardu rzetelnego procesu sądowego i jego elementu, jakim jest prawo do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą (art. 6 ust. 1) oraz roli jaką w procesie wyłonienia i powoływania sędziów sprawuje KRS po noweli z dnia 8 grudnia 2017 r. (por. zwłaszcza pkt 15-20, 31-36, a także 38-42). Stwierdzono w uchwale trzech Izb, że standard rzetelnego procesu zawarty w art. 6 ust. EKPC oraz art. 47 Karty Praw Podstawowych w zakresie, w jakim wymagane jest rozpoznanie sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą, obejmuje badanie także samego procesu powoływania sędziów w ramach krajowego systemu sądownictwa. W uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego w sprawie I KZP 2/22 trafnie zaś wskazano, że powołanie KRS - na skutek noweli z dnia 8 grudnia 2017 r. - w sposób sprzeczny z Konstytucją RP ma ten skutek, iż obalono w ten sposób funkcjonujące in gremio i a priori domniemanie niezawisłości i bezstronności sędziego powołanego na wniosek tak ukształtowanej KRS; domniemanie to upadło wobec przemożnego wpływu władzy wykonawczej na sposób powołania KRS i fakt, iż wielu członków KRS to osoby podległe wprost Ministrowi Sprawiedliwości jako prezesi sądów. To z tego powodu ocena bezstronności sędziego nie może opierać się tylko na założeniu istnienia wewnętrznej subiektywnej bezstronności, ale przede wszystkim musi być oceniana w oparciu o te elementy, które są obiektywnie dostrzegalne, a więc mają znaczenie w zakresie obiektywnej bezstronności sędziego. Chodzi przede wszystkim o okoliczności powołania danego sędziego, które w sytuacji stworzenia mechanizmu podporządkowania KRS władzy wykonawczej (aby uzyskać powołanie do KRS trzeba uzyskać poparcie władzy wykonawczej) mogą wskazywać na istnienie potencjalnej stronniczości, wynikającej z faktu "odwdzięczenia" się za określony wybór i awans. W uzasadnieniu uchwały z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, ten element badania określono jako "instytucjonalna

bezstronność sędziego" (jej składnikiem jest bezstronność obiektywna; por. szerokie wywody w tej kwestii w uzasadnieniu uchwały) i odwołano się obszernie także do wyroku Wielkiej Izby Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) z dnia 19 listopada 2019 r. w sprawach połączonych C-585/18, C-624/18 i C-625/18 (pkt 128 i 171). Podkreślano także w piśmiennictwie, że stanowisko przedstawione w uchwale trzech Izb, to nic innego jak zastosowanie mechanizmu wskazanego w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC) w sprawie *Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii* (por. np. W. Hermeliński, B. Nita - Światłowska, *Orzeczenie sądowe wydane z udziałem sędziego powołanego wadliwie a naruszenie prawa do sądu gwarantowanego przez art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka; glosa do wyroku Wielkiej Izby Trybunału Praw Człowieka z 1 grudnia 2020 r., 26374/18, Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii*, EPS 2021, z. 5, s. 44-45). Co istotne, w kwestii "niezawisłości" podkreślono, że istotna jest ocena nie tylko stanu umysłu, który wskazuje na odporność sędziego na zewnętrzną presję, ale również zestaw instytucjonalnych ustaleń obejmujących tryb powoływania sędziów w sposób zapewniający ich niezawisłość. To w odniesieniu do potrzeby dokonania takich właśnie ustaleń, a zatem czy miało miejsce naruszenie art. 6 ust. 1 EKPC, Trybunał wypracował trzystopniowy test. Wykonanie uchwały trzech Izb stanowi jednocześnie o prawidłowej realizacji standardu z art. 6 ust. 1 Konwencji, w zakresie w jakim zawarte jest w tym przepisie prawo do rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą. Ponadto, nawiązując do faktu braku wniosku o wyłączenie sędziego [...], w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 stwierdzono, że brak złożonego w oparciu o art. 41 k.p.k. wniosku strony nie zamyka drogi do badania tej kwestii przez sąd z urzędu (pkt 3 uchwały).

Odnosząc się zatem do podniesionego zarzutu wskazać należy, że w odniesieniu do sędziego X.Y. Sąd Najwyższy przeprowadził już testy w sprawach IV KS 13/25 i IV KK 348/24 i okoliczności wskazane w uzasadnieniu tych wyroków w pełni podtrzymuje jako wskazujące na niespełnienie przez sędziego X.Y. standardu niezawisłości i bezstronności.

Należy jedynie przypomnieć najważniejsze fakty dotyczące tego sędziego. Sędzia X.Y. jako sędzia Sądu Rejonowego w M. poparł kandydaturę sędziego L. M. na

członka nowo powołanej Krajowej Rady Sądownictwa. Trafnie wskazuje się, że takie działanie, w kontekście wyrażanej w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz trybunałów międzynarodowych negatywnej oceny niekonstytucyjnej Krajowej Rady Sądownictwa, powszechnie odczytywane było i jest, jako wyraz poparcia dla władzy wykonawczej i forsowania przez nią niekonstytucyjnych zmian w funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2024 r., III KK 52/24). To właśnie ta Krajowa Rada Sądownictwa, której wybór dokonany został z naruszeniem Konstytucji w 2019 r. podjęła uchwałę w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie tego sędziego do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego w Sądzie Okręgowym w Częstochowie, zaś postanowieniem Prezydenta RP z dnia [...] 2020 r. (M. P. poz. 605) powołano go na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Częstochowie. Dodatkowo, Minister Sprawiedliwości powoływał sędziego X.Y. jako swojego przedstawiciela w Komisji Egzaminacyjnej do spraw aplikacji adwokackiej (Dz. Urz. Min. Spr. z 2019 r. [...]; Dz. Urz. Min. Spr. z 2021 r. [...]). Okolicznością istotną jest również, że w dniu 27 marca 2023 r. sędzia X.Y. został powołany na stanowisko Komisarza Wyborczego w Okręgu [...], co w kontekście procesu wyboru komisarzy wyborczych (na wniosek ministra właściwego dla spraw wewnętrznych) uprawnia do stwierdzenia, iż z reguły tylko ci sędziowie, którzy mieli "zasługi" w tworzeniu niekonstytucyjnej Krajowej Rady Sądownictwa mogli liczyć na takie powołania.

Wszystkie te okoliczności przekonują, że zaangażowanie sędziego w związki z ówczesną władzą wykonawczą, nie pozostawało bez wpływu na rozwój jego kariery zawodowej a w szczególności na awans do Sądu Okręgowego w Częstochowie, co z kolei daje podstawy do powzięcia istotnych wątpliwości co do jego bezstronności w tym postępowaniu. Faktem jest, że w sprawie IV KK 163/22 Sąd Najwyższy nie uchylił wyroku sądu, w składzie którego był sędzia X.Y., ale tylko dlatego, iż w sprawie tej była odmienna sytuacja procesowa, albowiem uniewinniono oskarżonego od odpowiedzialności karnej w procesie toczącym się z oskarżenia publicznego. W niniejszej sprawie wyrok sądu pierwszej instancji - zaskarżony na korzyść jak i na niekorzyść - był wyrokiem skazującym, wydanym w toku postępowania zainicjowanego aktem oskarżenia wniesionym przez prokuratora, który nie podlegał już służbowo Prokuratorowi Generalnemu - Ministrowi

Sprawiedliwości odpowiadającemu w latach 2017-2023 za inicjowanie zmian w obszarze wymiaru sprawiedliwości, których efektem miało być podporządkowanie sądów władzy wykonawczej. Ta okoliczność, jak trafnie wskazano w uzasadnieniu wyroku w sprawie IV KS 13/25 nie wyłącza jednak przedstawionego wnioskowania, albowiem możliwość podważenia bezstronności sędziego w związku z podejrzeniami dotyczącymi związków sędziego z władzą wykonawczą i możliwego kierowania się tym elementem w procesie orzekania nie ustaje tylko dlatego, iż władza wykonawcza się zmieniła. Odwołać w tym zakresie trzeba się także do uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego w sprawie II KK 490/24.

Z tych wszystkich powodów konieczne stało się uchylenie wyroku sądu drugiej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Wobec uwzględnienia kasacji zasadne było również zwrócenie uiszczonej opłaty od kasacji.

[a.ł]

Jarosław Matras

Michał Laskowski

Waldemar Płóciennik